

עיתון לענייני רווחה ודו קיום

זוה שידוע לשאול

המלחמה האחרונה הותירה את כולנו כואבים וחרדים, יהודים וערבים כאחד.

בעו"סים שלום התווסף למציאות החיצונית היבט נוסף: מה תפקיד הארגון בעיתות שכאלו? היכן ועם מי הסולידאריות שלנו צריכה להיות ממוקמת? אנו קוראים להידברות אך גם מחויבים לנקוט אקט מעשי ולסייע לאוכלוסייה האזרחית הנפגעת, בפנינו שלום וחלום על דו קיום אמיתי בין כל אזרחי הארץ אך בפועל המציאות מורכבת הרבה יותר, ומספקת לכולנו אתגרים וקונפליקטים יומיומיים.

בגליון המונח לפניכם החלטנו לתת ביטוי לכל אלו, ולפרסם מקבץ קטן מהשיח שהתנהל בין חברי הארגון בעת המלחמה. אמנם זהו שיח כאוב במיוחד, אך אין הוא מבטא משבר. אנו מקווים ורוצים להאמין כי כוחנו הוא גם בספקנותנו. במלים אחרות: "אשרי אדם שואל תמיד".

קריאה נעימה

רונית בר שלום, עורכת

ציור: אריאל גורן. תמונה: אריאל גורן

איור והרהורים בעת שיבה מסיוע לאזרחים בדרום

הארץ | ארנון לויתן

"...אני חייב לציין את ההרגשה לנסוע באזור שדרות: ירוק, שקט, שליו, יפה, קצת שפלת חוף, קצת ריח מדברי, בתרונות והתחלת צבע ירוק הצץ מן האדמה, כל זה כל כך רוגע, לפתע אתה חוצה את צומת איבים, בואכה שדרות, ענן שחור וגדול עולה לשמיים, בתים נשרפים באש, מן טכס אלילי עתיק ומפחיד, ואתה שואל - למה? למה לקחו בני אדם את ניהול העולם במקום הטבע התמיים?..."

להיכן מועדות פנינו?

עו"סים שלום והמלחמה האחרונה | נעמי שפר

מבצע "עופרת יצוקה" הכניס חברים בעו"סים שלום לקלחת רגשית עמוקה מזו שידעו במלחמות או במבצעים צבאיים קודמים. נגישות חברי ההנהלה לרשת האינטרנט אפשרה להם להביע את דעותיהם ורגשותיהם, הן לגבי המבצע עצמו והן לגבי תפקיד הארגון שלנו בו. פגישת פעילים שהתקיימה בתל אביב הרחיבה את מעגל החברים שהביעו את דעותיהם על המבצע הצבאי, ובעיקר על תפקיד עו"סים שלום כארגון עם מטרות של דיאלוג לשלום. גם שם הדעות היו חלוקות: ההזדהות של האזרחים היהודים בארץ עם הפעולה הצבאית בעזה הייתה כמעט מלאה, התקשורת הייתה מגויסת, אך אצלנו בעו"סים שלום הדעות היו מגוונות, והרגשות סערו. ביקורת כלשהי או פעילות בשיתוף ארגוני שלום אחרים איתם אנו פועלים מזה שנים לקידום דיאלוג לשלום - המוטו שלנו - היו לצנינים. הם נתפשו אצל חברים אחדים כחוסר רגישות, כשמאלניות קיצונית וכלא ציוניים.

כעת, לאחר סיום המבצע, עדיין לא הושגה רגיעה מלאה.

נראה כי בתודעה של ארגון החמאס לא "נצרבה" העליונות ההרתעתית של ישראל, והמו"מ להשגת הרגיעה ולהשבת גלעד שליט מדשדש במסדרונות הפוליטיים, בעיקר בישראל. מכיוונים שונים נשמעת גם ביקורת על המבצע והיא בולטת בתקשורת הכתובה, ברדיו ובטלוויזיה. חלק מן המבקרים הקשים הם אלה שהצדיקו כל פעולה צבאית, והיום בפרספקטיבה של זמן ותוצאות רואים את הדברים קצת אחרת. שדרני הטלוויזיה תוהים אם הם עצמם לא נסחפו קצת יותר מדי, ואצלנו בעו"סים שלום - מבוכה וחיפוש דרך. בפגישה בתל אביב בעיצומו של המבצע, הועלתה דרישה שהעיתון הבא יוקדש להבעת העמדות הפוליטיות של חברים על המבצע. ישיבת ההנהלה אישרה את הבקשה תוך הרחבה גם לתוצאות הבחירות ולפן האישי. עם כל החשיבות במתן במה לחברים להביע את עצמם, ואני מקווה שיעשו זאת בכנות ובפתחות, האם באמת העובדה שנדע מה הן הדעות השונות היא שתלכד אותנו? ובעיקר, האם נוכל להכיל את כולן?

לאחר שנים של הסכמה על הגדרת עו"סים שלום כארגון שלום פוליטי לא מפלגתי, של עובדים סוציאליים יהודים וערבים מכל גווני הקשת הפוליטית והחברתית בארץ ושני יושבי ראש יהודי וערבי בראשו, הפועלים בצוותא להשגת שלום אזורי באמצעות דיאלוג, לסגירת פערים חברתיים ולשמירה על זכויות אדם וצדק חברתי, הועלו תהיות על שאלות היסוד בדבר תפקידנו: האם אנחנו ארגון שלום או ארגון רווחה, מהם הדגשים, עם מי אנחנו משתפים פעולה ולאילו מטרות? ומכאן, האם הבסיס לקיומנו הוא ההסכמה על הערכים, על המטרות, על הדרך ועל הפעילויות הנגזרות מהן, ואם כן מה הן? האם עמדות אישיות, כולן לגיטימיות כשלעצמן, הן כרטיס הכניסה או זוהי המחויבות האישית לקידום המטרות, תוך הכלה של מגוון העמדות האישיות?

עו"סים שלום, שלום רב,

גם לי ליבי כואב מאד על כל אחד שנפגע מאלימות משני צידי הגבול, אך אני גרה במקום בו אין שקט זה זמן רב בשל אי הוודאות היכן ייפול הטיל הפעם, ומי יקבל על ראשו את הטיל שנשלח מהצד השני של הגבול הכל כך קרוב... כדי לעשות שלום צריך להיות שני צדדים, צר לי שלא הבינו, צר לי שאפילו אנו, אנשי השמאל, כבר לא יכולים עוד... עכשיו קשה יותר לעצור את מכונת המלחמה, כולי תקווה שקולנו יישמע משני צדי הגבול, כי לא מספיק לעצור רק את מדינת ישראל. היכן העובדים הסוציאליים והאנשים השפויים מהצד השני?? בברכת שלום אמת,

מיכאלה דרזמן, קיבוץ מגן, עוטף עזה

שלום,

אני מבקשת לפרסם את תגובתי לפגישה בת"א שנערכה בעיצומו של המבצע: התאכזבתי קשות ואני ממש כועסת, מהעמדות שהביע נאיל בוטו, היו"ר הערבי של הארגון, ושל איסמעיל, היו"ר הקודם. מדוע אני, כישראלית, יכולה לראות את הצד השני, להבין ואפילו להזדהות עם כאבו והם, כערבים ישראלים, אינם יכולים להבין את הצד שלנו? ציפיתי ליותר בגרות - גם מתוקף המקצוע, אך יותר כבני אדם ומהחברות בינינו - והתעלות מצדם. אני מאד מקווה שלא כל הערבים בארץ חושבים כמוהם, ושהם מסוגלים לראות באופן מאוזן יותר את מה שקורה בארץ ובעזה. חני רבינוביץ, ת"א

שלום,

צער לי שכמה חברים, בגלל מצוקות העתים, מצוקות אמיתיות ולבטים כנים מנסים לפרש את תפקידו, ייעודו, חזונו, ומהותו של "עו"סים שלום". "עו"סים שלום" קם כארגון מקצועי של עובדים סוציאליים יהודים וערבים לקידום השלום בין ישראל לפלשתינאים וארצות ערב אחרות. כאנשי מקצוע שכלי העבודה העיקרי שלנו הוא ההדברות, הצענו להשתמש בכלי זה גם לפתרון הסכסוך שלנו עם שכנינו. סברנו גם שכעובדים סוציאליים הדואגים לשלום הפרט, המשפחה והקהילה, אסור לנו להיות אדישים ולא לדאוג גם לשלום המדינה ואזרחיה. אמרנו שיש קשר גומלין, בין שלום ורווחה, כי כל עוד מירב המשאבים הכספיים והאנושיים מופנים לביטחון, השלום ישחרר משאבים אלו לרווחת בני האדם. הקירוב בין יהודים וערבים ושוויון הזכויות ביניהם, הינו ערך חשוב וחיוני הן לחיים במדינתנו, והן לצורך קידום השלום והרווחה החברתית והאישית. פרויקטים שונים שעשינו מטרם לקרב את האנשים לכל הערכים הללו: הדברות ולא אלימות, שוויון ושלום. כארגון פלורליסטי הפועל, על בסיס עקרונות אלו, חברים פעלו

גילוי הדעת שפורסם עם פרוץ מבצע

"עופרת יצוקה" | דצמבר 2008

אנו, חברי "עו"סים שלום", מרגישים מחויבות להביע את דעתנו ואת תחושתנו הקשה על החרפת מעגל האלימות, על הפגיעה באזרחים בעקבות הירי על התושבים בישובי הדרום ועל הפעולה הצבאית של ישראל בעזה.

לדעתנו, ישראל שרוצה להגן על אזרחיה איננה יכולה להסכים לירי על תושביה, ובמקביל אינה יכולה לפגוע באזרחים חפים מפשע. סגר ופגיעה באזרחים היא תגובה שיש להפסיקה מיד!

תנועת החמאס ומדינת ישראל חייבות למצוא דרך אחרת לפתרון הסכסוך ולא להתדרדר למצב שיפגע בכולנו. עובדים סוציאליים ערבים ויהודים משני הצדדים אינם יכולים להסכים לכך, אישית ומקצועית, שמלחמה היא התשובה לסכסוכים.

אנו קוראים למקבלי ההחלטות במדינת ישראל ובתנועת החמאס להימנע מפגיעות נוספות ולהתחיל לנהל דיאלוג רציני כדי להפסיק לאלתר את האש ואת ההרס ולפעול לבניית שלום אמת.

ליבנו עם כל הנפגעים ועם משפחות ההרוגים משני הצדדים. אנו מקווים שהימים החשוכים של סוף שנת 2008 לא יימשכו בשנה האזרחית החדשה.

שלכם,

נאיל בוטו ויהודית רקנטי, יו"רים שותפים

שלום לכם,

צר לי אולי לקלקל איזו אידילה במחנה המגובש של עו"סים שלום. אני מקבלת את כל מה שכתוב בגילוי הדעת שפרסמתם, להוציא עניין אחד: האם גם כאשר תושבי עוטף עזה סבלו מהפגזות הופצה הודעה מסוג זה? האם הנטרליות שוחרת השלום הזו מופיעה גם כאשר החמאס יורה על אוכלוסייה חפה מפשע ומפר הסכמים? אני חברת קיבוץ להב, ומהשבוע גם אני נכנסתי לטווח הטילים. אני חברה בעו"סים שלום כי אני מאמינה בהידברות בין ערבים ליהודים. ואת השאר-כתבתי.

פנינה דובו, קיבוץ להב

שלום,

לדעתי הארגון מפסיד יותר ויותר אנשים בכיוון הפוליטי שבו הוא נוקט. נראה לי שאם היה מتركז יותר בכיוון הפערים וההתמודדויות בתוך החברה הישראלית היהודית והערבית היה יותר קל להתחבר. הרי קריאה של הארגון לסובלנות ואיפוק ואי אלימות משני צידי הגבול לא באמת נשמעת בצד השני ולכן זה לא ממש מאוזן כמו שהתכוונתם שיתקבל. אני מודעת שזה מאוד מורכב, ומעריכה בכל זאת כל מה שאתם מנסים לעשות ולהשפיע.

אופק רותי, נהריה

לחברי עו"סים שלום | מכתב ממעוזיה סגל, מנהל המחלקה

לשירותים חברתיים במועצה האזורית חוף אשקלון, בעת מבצע "עופרת יצוקה"

אלו ימים קשים, קשים מדי. מאז השתחררתי מבית החולים בשנת 1975, נכה וחבול בכל חלקי גופי, הקדשתי את חיי לזולת ולשלום. בחצי שנה האחרונה אני משמש כמנהל המחלקה לשירותים חברתיים במועצה האזורית חוף אשקלון. בתקופה זו חוויתי אזעקות, סירנות, צבעים אדומים ונפילות טילים. לא, הטילים לא מפחידים אותי, בימי חלדי חלפו מעלי ולידי טילים ופגזים אינספור. את תושבי חוף אשקלון טילים מפחידים גם מפחידים. ילדים למודי חרדה, הרטבות, הורים במצוקה קשה, לילות ללא שינה ועוד כהנה מרעין בישי. אלה שעטם אינה מושחתת וקולם נשמע רק בין כותלי ביתם, שזעקתם החרישית הייתה: "די, מספיק, תנו לי לחיות בשקט" לא זכתה לכותרות ענק. טף שלא מכירים מציאות שאינה קשורה לצבע אדום, על כל אלה לא ריחם לא החמאס ולא הג'יהאד האסלאמי ואף לא עם ישראל. הלפיד, כדבריו של דויד גרוסמן, אכן בער אך לא בזנבם של שני שועלים הכרוכים זה בזה, אלא בזנבם החבוט של תושבי עוטף עזה. מטיף לנו גרוסמן לדבר ולדבר גם אם מול קיר ניצבים אנחנו. גרוני ניחר מדבר על קיר האבן, לשוח מלב הבשר אל לב האבן, מלטפל באלה שלולא יהירות החמאס, כאחד האדם היו.

באותה מידה ואף יותר מכך, חיי תושבי עזה אינם חיים, לא לפני המבצע, בוודאי לא תוך כדי, וגם לאחריו לא ילקקו דבש. אני דואב את כאבם ולוואי ויכולתי לתת להם את הטיפול שאני נותן לתושבי חוף אשקלון, במלוא האהבה, הרצון והכנות. האם החמאס יסכים לכך, האם לא נסתכן בכדור בראש, האם לא נכון יהיה לומר שאנו דואגים לעזתים יותר ממה ששלטונם דואג להם? האם השלטון הישראלי אינו מבין באמת, במודעות מלאה, באחריות מלאה, את "המרכיב הקריטי בסכסוך", כמו שאומר גרוסמן?

מהו המרכיב הקריטי בכלל, האם יש הבנה גם בצד העזתי שיש מרכיב קריטי, האם הוא משתקף בעיני הנער הישראלי והנערה העזתית המלאים באימה ושנאה האחד לאחת ולהיפך?

נתן לבון ועו"סים שלום, דרככם במשך שנים רבות היא דרכי, כיום לצערי עליתי על דרך התהייה, במלחמה זו היו ימים שברכתי על כל דקה בעופרת יצוקה והיו לילות שקיללתי כל שנייה בה. היו שעות שליוויתי ילדה רועדת בהתקף חרדה לבית חולים ברזילי ורגעים שנהתה נפשי לילד העזתי הסובל פי מאות מונים מהיכולת שלי להבין את סבלו. נכון, יש לדבר, ולדבר הרבה, גם אם הגרון כבר ניחר, אך באם אחד הצדדים אינו מוכן לדבר ולהתפשר, להבין שאין קיום אחר לשני העמים, האבדון הוא אכן מנת חלקנו.

נוף העיר אשקלון

בהתאם לעדיפויותיהם: שיתוף פעולה עם עמיתים פלשתינאיים, שיתוף פעולה בין יהודים וערבים בארץ, נושאי רווחה והסברה, ועוד.

אני מציע להכריז על **קיום אסיפה כללית ועריכת בחירות למוסדות הארגון**. כל זה תוך הערכה גדולה, כבוד ותודה לכל אלו שפעלו עד עתה, ותוך עידוד פעילות ברוכה לעתיד.

אני מקווה שנוכל לשמור על הפעילים הנוכחים, וחשוב מכל, ליצור בסיס להצטרפות כוחות חדשים.

המערכה על השלום לא תמה, וגם הרווחה זקוקה לשלום.

גם בימים קודרים אלו, נשתדל כולנו לא להיכנע לפחד, נמשיך להאמין בערך האדם וזכותו לשוויון לשלום ולרווחה, נשמר את התקווה שבלב ואת האמונה שבראש.

כל אלו לא כקלישאות נבובות אלא כעל מקור מים חיים.

בברכת שלום ורווחה, נתן לבון

מפגש ההידברות, בעיצומו של מבצע עופרת יצוקה, ינואר 2009

נתן לבון, אנו עסוקים בלשכנע עצמנו כמה אנו יפים

בצדודית השמאל

אנו מסכימים עם דוד גרוסמן זה כמה שנים, אנו מסכימים עם עמוס עוז, אנו מסכימים עם כל שוחר שלום שיש לקיים הידברות, אחווה ולהימנע מן ההרג, אך- וכאן קיים ה-אבל הגדול, האם באמת "מדינה היפנטה את עצמה לחשוב כי הניצחון במלחמה הוא הניצחון?" הרי עו"סים שלום מהפנטים עצמם להרגיש שהם שייכים לחוד החנית של מפגיני השמאל הזועקים להידברות. נכון אנו מפגיני שמאל, יופי, אבל כפי שכתבו חברים רבים לאחרונה, מה עושה אותנו "עובדים סוציאליים למען השלום", על כך אין לנו תשובה. רופאים למען שלום מרפאים ילדים מכל המחנות, חייטים למען שלום תופרים סוודרים לקופאים בקרה העזתית או הירושלמית, ראיתי זאת שוב היום, מפעלי מזון תורמים לכל הרעבים, ועוד ועוד. עובדים סוציאליים צריכים לעשות עבודה סוציאלית למען שלום, כאן לא עשינו ולו מאומה בקרבות הנוראים, קיבלנו משאלה להעביר ילדים מעזה, מה עשינו? כלום. אנו עסוקים בלשכנע עצמנו כמה אנו יפים בצדודית השמאל, שלנו והעיסוק הזה מול המראה הפוליטית משכיח אותנו ומשקיע אותנו בהרדמה עמוקה מלעסוק באמת במה שיועדנו לו, עבודה סוציאלית - כמו שכתוב בספרי הלימוד של שנה א'.

כל טוב והמשך במעשיך שתמיד היו ברוכים, המשבר הנוכחי בארגונו מעיד כאלף מילים על כי חוסר היוזמה המעשית שלנו מוציא אנשים מן השורות. עובדה, וחבל כי כך.

ארנון לויתן.

דיווח משדה הקרב | עופר זילברברג, חייל מילואים הכותב מהשטח, בו נמצא ונלחם גם בנו, חייל טרי

אני במילואים מתחילת המבצע, חבל ששלוש שנים לא מחיתם באופן נמרץ נגד שיגור הטילים. בשיחות לאורך השנים עם חברים ערבים שאלו החברים "למה היהודים כ"כ פוחדים? הרי יש לנו צבא חזק ואם אחרי ההתנתקות ירו מעזה אז תמיד אפשרי כפתרון אחרון לפתור את העניין באופן צבאי". והנה הגיע היום (קצת מאוחר לטעמי). הסבל של האוכלוסייה האזרחית, שאני מצר עליו, אינו תכלית בפני עצמה. הוא רק תוצאת לוואי של כמה בחירות אומללות במיוחד של תושבי הרצועה: החל בבחירה בשלטון ריאקציונרי וקיצוני, שמסרב להכיר במציאות כפי שהיא, וכלה בבחירה לארח בבתיהם (ומתחת להם) חומרי נפץ ואמצעי שיגור. קשה לי לראות איזו חלופה אתם מציעים למצב הנוכחי? הרי החמאס אינו מבקש שנכיר בריבונותו, שנתיר לו לקיים את משטרו בשקט, שנאפשר לו לשפר את איכות חיי התושבים שבחרוהו להנהיגם - הוא רק מבקש "הפסקת אש", שכשמה כן היא - עצירה זמנית של הירי על מנת לשוב וחדשו בהקדם האפשרי.

הצבא פועל בנחישות כפי שצריך ונזהר כמה שאפשר מלפגוע באזרחים, אני יושב במקום שרואה את הלחימה וקבלת החלטות ואני עדיין לא מבין איך למפקדים בשטח יש את הראש לפנות פלשתינאים פצועים תוך סיכון החיילים, אין צבא שהיה מזהיר יושבי בית עם טילים בתוכו שהולכים לתקוף אותו, וזה לא מהתקשורת אלא מהלילה האחרון.

נועם שלי נמצא בין הלוחמים בשטח, כאב חினכתי אותו לתרום לחברה ולמדינה היחידה שיש לנו. אני לא מאחל לאיש לעבור לילות תוך שמיעת רשתות הקשר שמדווחות על פצועים והרוגים ולחכות לדעת מה קורה איתו. בלילות אלו עשיתי חשבון נפש עמוק וגיליתי שאני מחובר חזק לערכים הישראליים-יהודיים שלי ואין לי מקום אחר ללכת אליו והלא זה מה שרוצים אויבי מעזה.

אני מקווה שהחיילים לא ירחמו על האכזריים: "המרחם על האכזריים סופו שיתאכזר לרחמנים".

ולחברי הערבים אומר: הייתם צריכים להפגין בעזה נגד מה שהחמאס עושה לעמו - עמכם ולא להלין עכשיו בצביעות נוראה על פעולת צה"ל.

אני מצטער אם אני רגשי מאוד, מי שמכיר אותי יודע את מחויבותי לקירוב ולשלום אבל כשיורים עלי - אז אני יורה חזרה.

נתראה אחרי המלחמה, בריאות לכולם, עופר

אפילוג זמני, מרץ 2009

לא קל לי לקרוא את מכתבי היום. אז הייתי נסער מאוד. גם היום אני עומד מאחורי ההבנה שאזרחים ערבים רבים מאוד עומדים מאחורי התפיסה החמאסית שביסודה חלום השמדת העם היהודי, אזרחים ערבים רבים כמובן לא שותפים לחלום זה אך מעטים מעיזים לצאת נגדו בפומבי. זו הפחדנות והצביעות שמטרידים אותי יותר מכל: יורע לאזרחים הערבים אם יביעו הסתייגות מאלימות החמאס ולעומת זאת יפרגנו להם על זעקה כנגד פעולות צה"ל. נשמעת היום ביקורת כנגד מעשים של חיילי צה"ל במהלך המלחמה. אין ספק שיש לעקור מעשים חריגים, אבל למען השם, כל המעשים שהחמאס עושה הם מחרידים ומזעזעים, הם מחפשים להרוג כל אזרח באשר הוא. יותר הרוגים ישראלים זה יותר סוכריות מחולקות בעזה, לא ראיתי הפגנה של ערבים כנגד ההוצאות להורג של אנשי הפתח ברצועה, פתאום לא אכפת לאף אחד שקוטלים חיי אדם?

לסיום, פעולות למען קירוב והיכרות בין העמים והקבוצות במדינה ובאזור הם הנפשי, אני לא מרשה לעצמי להתייאש או לוותר. אני מקווה לימים טובים יותר, עופר.

המלחמה בעזה-אנה או באים? | דב ברנשטיין מתוך דברים שנאמרו במפגש הפעילים אשר נערך בעיצומו של המבצע בעזה, ינואר 2009

השיח שאנו מקיימים היום הינו שיח כואב על אובדן ושכול, ואולי גם על תקווה. כולנו עוברים שבועות קשים, אך חברינו הערבים, עומדים פעם נוספת בפני מבחן מעיק ומייסר לנוכח זוועות המלחמה. לכן אייחד את דברי בראש וראשונה אליכם, חברים יקרים:

אף אלו מבינינו הסבורים שתקיפת עזה בשבת השחורה ה-27.12.2008, על מרכזי הפעילות של החמאס היתה מוצדקת, אינם רשאים לאטום את ליבם לנוכח מחיר הדמים הכבד, וכל אדם באשר הוא הרואה את המראות, בעזה וברחבי עוטף עזה ליבו נקרע בשבועיים הללו.

כעובדים סוציאליים המצויים להיות קשובים למצוקות הפרט ולגנות אלימות באשר היא מתרחשת, מחויבים אנו לעשות זאת גם במקרה זה. מצוקתם של אזרחי המדינה, הערביים המהווים כ-16% מכלל האוכלוסייה, הולכת ומחמירה בשנים האחרונות, וזאת בעיקר משום שכל ההבטחות הממלכתיות לסגור פערים בתחומי החינוך, החברה והרווחה הופרו. עדיין צורב ומעיק זכרם של אירועי אוקטובר 2000 והמלצות ועדת אור, שלא יושמו עד עצם היום הזה. כל אלה מחריפים את תחושת הציבור הערבי, ולא פלא שהניכור הולך וגובר, וכולנו ראינו כיצד חומר הנפץ שיצרה תחושת הקיפוח, התפוצץ לכולנו בפנים, באוקטובר האחרון בעיר עכו.

אסור לנו לראות ביטויים של הזדהות עם כאב וטרזנדיות אנושיות במהלך השבועיים האחרונים כאילו מדובר בתמיכת ערביי ישראל בארגונים קיצוניים כמו החמאס. הזדהות זו, לדעתי, הינה עם תושבי עזה ומחנות הפליטים, הנורים ע"י מדינת ישראל.

אנו חייבים להמשיך ולהילחם בתחושת הניכור של ציבור גדול במדינה בכל דרך ההולמת ציבור כשלנו. עלינו לסייע לשקם את האמון הנסדק בימים אלה בינינו- היהודים והערבים, ובמיוחד אסור לנו לייצר מבחני נאמנות מדומים לערביי ישראל. עלינו להכיל בתבונה ובנחישות את כאבם. עלינו לקרוא יחדיו, יהודים וערבים בישראל, לכבות את אש הלחימה בטרם תכלה את כולנו. אנו מחויבים לסיים את הסכסוך בין ישראלים ופלסטינים ולהכיר זה בכבודו של זה, להכיר בצדק של האחר ולהקים שתי מדינות לשני עמים. אני מציע להפוך את המשבר הנוכחי להזדמנות לחידוש תהליך ההידברות, ברוח יוזמת השלום של הליגה הערבית, ולקידום פתרון של עצמאות מדינית לעם היהודי ולעם הפלסטיני.

נצרת, ינואר 2009

שלום לכם,

עם פרוץ המלחמה, שלחתי אליכם תמונות קשות של גופות מעזה. המטרה היתה להראות לכם תמונות אשר אינכם רואים אותן בתקשורת ישראלית. אין ספק שהתמונות קשות, אך זאת המציאות.

לא היתה לי כוונה לפגוע באף אחד מכם. בכל זאת, אני שולח לכם תמונה יותר אופטימית אחרת, עם תקווה לחיים יפים יותר. אני מחזק כל אחד מכם בעשייה שלו למען החברה.

נאיל בוטו, נצרת

זה הזמן לחולל מיפנה היסטורי ולסיים את

מלחמת הארץ הזאת | ד"ר ברוך עובדיה

לנו בטחון ארוך טווח וחיים של כבוד ושגשוג לאויבינו יתכן והיינו חוסכים את המשך שפיכות הדמים והאיום בטרור על ילדינו ועל עתידם בארץ הזאת. תהא שעתנו "יפה" ככל שתהיה היום, היא עדיפה בשלום.

נכון, החמאס אינו מכיר בנו. אך שלום עושים עם אויבים. עלינו ליצור את התנאים שניתן יהיה לסיים את הסיכסוך על-ידי כך שאנו עצמנו נפסיק לחלום על חזון הניתן אולי להשגה ולמימוש ב"אחרית הימים" בלבד.

עתה עלינו לבחור בחיים ובשיגשוג. אנו חיים באיזור העובר תהליכי מיידבור. לא נוכל להילחם בטבע ובאדם בעת ובעונה אחת, שלא לדבר על כך שחיים על חרבנו משחיתים ומוציאים מאתנו את הרע שבנו, אפילו היה זה בשוגג.

עלינו לזווג מהלך אמיץ של הפסקת אש תוך שמירה על זכותנו לחזור ולהילחם אם תנאיה יופרו על-ידי אויבינו. עלינו להצהיר ולנקוט באמצעים מיידיים לאמוץ נוסחה מדינית ברוח הסכמות יסוד שכבר הושגו בניסיונות ההידברות השונים בעבר ובהם מתן מענה לסוגיית הגבולות, "זכות השיבה", יישוב הפליטים ופיצויים, מעמד ירושלים, הסדרי ביטחון ושיתוף פעולה סביבתי, כלכלי, בשאלות המים ובהפרכת השממות. עלינו לגייס את אומות העולם לכינון שביתת נשק, לחילופי שבויים, ובמיוחד - להנחת בסיס להסדר שלום בעזרת גורם מדיני בעל כושר אכיפה ויכולת לסייע לפלסטינים לשקם את הריסותיהם, לכתת חרבותם לאתים ולכונן בשלום מדינת לאום משלהם בצד ישראל.

זה הזמן לחולל תנופת בניה ויצירה אשר יסייעו לנו ולשכנינו לצלוח את המשבר הכלכלי העולמי. זה הזמן המדיני עם ראשית כהונת הנשיא אובמה לעשות זאת, ותשובה ניצחת להתחמשות הגרעינית האיראנית. זה הזמן להשיב לנו את צלמנו האנושי והביטחון לאזרחי ישראל וליהודי התפוצות - למנוע מהם התגברות הסיכון האנטישמי החדש לקיומם. זו העת לתמורה!

סתי 2008, משלחת עו"סים שלום, עכו

מדינה ישראל מצויה שוב בצומת בלתי נסבלת של מלחמה למניעת פגיעה באזרחיה, תוך שהיא פוגעת בסערה הבלתי נמנעת של המלחמה באזרחי אויביה-ילדים, נשים וטף, המשמשים מגן חי ללוחמיהם. בספר "צבא ואתיקה-היבטים היסטוריים, סוציולוגיים, פילוסופיים, משפטיים" (1996) נאמר: "האתיקה הצבאית" היא "מה שנדרש מהחייל מבחינה מוסרית בתוקף היותו אדם, ולא למה שנדרש ממנו רק בתוקף היותו איש צבא הכפוף להוראותיו המיוחדות של הצבא". ואולם התנהגות צבא וחייליו במלחמה כפופה לשאלה, האם זו שנשלחו אליה "צודקת"? "ניתן לראות מלחמה כצודקת רק אם נתמלאו בה מספר תנאי יסוד: המלחמה נערכת למטרות הגנה עצמית כנגד תוקפן; עוצמת התגובה תהיה סבירה למניעת התוקפנות; היציאה למלחמה תערך רק לאחר מיצוי כל האמצעים של מניעתה בדרכי שלום".

האם אכן מוצו כל האמצעים למניעת המלחמה? מזה שמונה שנים מופעל טירור על עוטף עזה. האמנם עשתה המדינה כל שניתן למנוע? התשובה לכך דומה לזו שהייתה כאשר הצפון ספג ירי טירור זהה בעבר. היא נובעת מהעובדה הפשוטה שטרם הסתיימה מלחמת השחרור שלנו, אותה - לא מדינת ישראל ולא אויביה יודעים לסיים.

לא זה המקום לערוך ניתוח עומק של תפיסת "הנכבה" הערבית מכאן והבנת ההתקפה על ישראל להפרת הקמתה משם. הערבים לא קבלו את תכנית החלוקה ובניסיונם להשמידנו הם נושאים באחריות ל"נכבה" שלהם. גם ניסיונם החוזר ב-1967 להשיג את אשר נכשלו בו ב-1948 עלה להם באסון נוסף, שיותר משהוא אסונם - הוא אסוננו. שכן, אנו עצמנו התכחשנו לפשרה המדינית אליה חתרנו בתכנית החלוקה, עליה החליטה התנועה הציונית עוד בתכנית "בילטמור" בראשית שנות הארבעים של המאה הקודמת. זו, המכוונת לשתי מדינות לאום לשני העמים בין הים לנהר.

שאיפתנו לקיים מדינה בכל שטחי ארץ ישראל, בלא כל התחשבות בקיומו של עם אחר לצידנו, גובלת בליקוי מאורות. אין מאן דפאליג שהיסטורית, דתית ומסורתית יש לנו זכות על כל שטחי ארץ ישראל. אך האם החכמה האנושית והלאומית לא מצווה עלינו לוותר על זכות זו בריאליה של העולם בו אנו חיים למען סיים המלחמה ומניעת עילה מאויבינו להמשיך ולהילחם בנו, שכן, אין הם מוכנים כבני חורין לחיות תחת כיבוש יהיה "צודק" כפי שיהיה אידיאולוגית, דתית, היסטורית ומוסרית בעינינו, ואין זה משנה עד כמה הם בלתי אנושיים במושגינו אנו. במו ידיו אנו יוצרים מציאות בלתי נסבלת שבה כעבור זמן לא רב נפסיק להיות רוב על אדמתנו שלנו וריבונותנו תאבד לנו.

אנו מתווכחים על סוגיות משניות ושלישוניות של "מעברים", "הברחת נשק" ו"שיחרור שבויים" ולא על הסרת העילה להתקפות הבלתי פוסקות עלינו. אילו היינו בטוחים בצדקת דרכנו והיינו מגייסים את אומות העולם על מנת להשכין כאן שלום שיבטיח

להיכן מועדות פנינו? | נעמי שפר | המשך מעמ' 1

סקירה של פעילויות הארגון במשך כמעט שני העשורים לקיומו מורה כי הן היו מגוונות ועסקו בתחומים רבים, פוליטיים וחברתיים, רבים מהם בשיתוף עם ארגוני שלום נוספים. בעיקרן תוכניותינו היו מכוונות דיאלוג לשלום, הסברה, התמודדות עם דעות קדומות וקונפליקטים, קידום קהילות דמוקרטיות וסגירת פערים. הדגש תמיד היה על שיתוף פעולה מלא ושוויוני בין החברים היהודים והערבים. אך מה הלאה? אנחנו יכולים להתווכח בינינו האם דעתו הפוליטית של מי מאיתנו מקובלת ושל מי לא, רגשותיו של מי נכונים ומקובלים ושל מי לא. אך האם גם נוציא מתוכנו את ה"אחר" שחושב או מרגיש אחרת, יהודי או ערבי?

עלינו להשכיל ליישם אצלנו את מה שאנחנו שואפים אליו לגבי האזור כולו, להמשיך להיות ארגון שלום דמוקרטי יהודי - ערבי, המכיל דעות ועמדות שונות של החברים ומאמין בדיאלוג כאמצעי להשגת שלום, ארגון של כל החברים, יהודים וערבים, המאמינים בדרך, בעקרונות ובמטרות היסוד שלנו.

לא "מלחמה", לא "ניצחון" ולא "הרתעה".

פרופ' גבי שפר

צבאיים לא הצליחו להרתיע אותם מניסיונות נוספים להשיג את מטרתיהם בדרכים אלימות.

כל הדברים האלה מחזקים את ידי אלה הטוענים כי הדרך לפתור את המתח בין ישראל והפלסטינים איננה באמצעות פעולה מלחמתית בלבדית על ידי הצבא שתביא להרתעה ולשקט לטווח הארוך. משום כך, צריך לחזק את ידי כל אלה הטוענים כי יש הכרח בהדברות ישירה או עקיפה עם החמאס והכרה במעמדו הפוליטי של הארגון הזה. וגם אם תושג רגיעה חדשה יש הכרח לזכור כי קיים פוטנציאל להתפרצות חדשה מכיוון הפלסטינים בתגובה למהלכים ישראלים תוקפניים.

אפריל 2009, אום-אל-פחם הצליחה במבחן!

אגבריה נאדר-מר"צ, מדריך וראש צוות במחלקה אום אל פחם

אום-אל-פחם הוכיחה עוד פעם שהיא עיר שלוחמת בגזענים ופשסטים מהימין הקיצוני. היא גם הוכיחה שהיא עיר של כולם - יהודים וערבים מכל המגזר ומכל הזרמים.

יהודים כערבים (התושבים, אנשי שמאל, חברי כנסת, ראשי רשויות, אזרחים ואנשי ציבור) עצרו את התהלוכה של הימין הקיצוני שניסו לכנס לפני ימים ספורים לאום-אל-פחם, ובכך מנעו ממרזל וחבורתו לבצע את זממם.

הם לימדו את הימין הקיצוני מה זו דמוקרטיה: יהודים וערבים עמדו ביחד להגן על הזכות של תושבי אום אל-פחם לחיות בכבוד, ביטחון ושלווה.

לאור תהלוכה זאת נשאלות כמה שאלות:

האם ההחלטה של בית המשפט לאפשר הקמת תהלוכת הימין הקיצוני באום-אל-פחם הייתה עניינית? אמנם יש להם זכות להפגין, אבל ההפגנה היא פרובוקטיבית וגזענית.

היכן המשטרה? האם השתלם להביא 2500 שוטרים לאום-אל-פחם בליווי מטוסים, כלי רכב רבים, ציודי הגנה כבדים וסוסים, בכדי לשמור על 80 איש מהימין הקיצוני למשך תהלוכה של 10 דקות ולצורך התמודדות בפני התושבים, שממילא אין להם אמון במשטרה ממאורעות אוקטובר 2000 כאשר נהרגו 13 תושבים ערבים?

לנוכח נוכחות תקשורת מרחבי העולם, מה השיגה מדינת ישראל מתהלוכה זאת בפני העולם הערבי והעולם כולו, פרט להעברת מסר של מלחמה וחוסר תקווה לשלום?

תהלוכה גזענית כזו רק מגבירה את השסע בין יהודים וערבים, לכן אני מציע לארגן תהלוכה מקבילה באום-אל-פחם, של יהודים מגוש השלום, כתמיכה בתושבים וכמענה לתהלוכת הימין הקיצוני.

סתיו 2008, משלחת עו"סים שלום, עכו

כידוע היטב, רוב הפרשנים של ההתרחשויות האחרונות בעזה הם אנשי צבא בכירים בעבר ובהווה, ועיתונאים, המשמשים למעשה כדוברים בלתי רשמיים של מערכת הביטחון הישראלית. כאשר כל אלה מדווחים על מה שקורה, או מספקים תחזיות על מה שיקרה, הם עדיין מושפעים מהחשיבה הצבאית המקובלת ומשתמשים בשפה הצבאית המקובלת. ואז הם משמיעים את המונחים המוכרים כמו "מלחמה", "ניצחון", ו"הרתעה". אולם, במקרה של ההתנגשויות הנמשכות עתה בין צה"ל ובין החמאס והארגונים הפלסטינים האחרים בעזה ובגדה החשיבה הצבאית המסורתית והשימוש במונחים האלה אינה במקומה.

מה שמתרחש עתה בין ישראל והפלסטינים בעזה איננה "מלחמה" במובן המקובל. למרות הטענה כי בעזה מתרחש תהליך של "חיזבאלליזציה", שמשמעותו, כביכול, הוא קיומה של מליציה צבאית המופעלת על ידי מדינה, ולכן התוצאה היא התנגשות בין שני צבאות ממוסדים הלוחמים על פי מסורות וכללים מקובלים במצבים כאלה. כאמור, הלכה למעשה זו היא התפרצות של אלימות בין צבא ממוסד ומאורגן של מדינת ישראל ובין לוחמים די מאורגנים הכפופים לארגון פוליטי-צבאי.

ובכדי לחשוב כהלכה על מה שהתרחש, שמתרחש ושיתרחש בין ישראל ובין הפלסטינים בעזה, חשוב לשים את האלימות הזו במסגרת השוואתית לא עם מלחמות כמו אלה שהתרחשו בין ארה"ב ובריטניה ושותפותיהן, מצד אחד, וגרמניה הנאצית ובנות בריתה, מצד שני, או בין ישראל ומצרים. ההשוואה המתאימה יותר היא זו עם המאבק הדו-צדדי באירלנד, או המאבק בקוסובו, וכמובן המאבק בין ישראל והחיזבאללה.

כל המקרים האלה לא נגמרו ב"ניצחון" צבאי של המדינה הממוסדת. במיוחד חשובה ההשוואה עם מה שקרה באירלנד. המקרה של אירלנד לא הסתיים בניצחון של הצבא הבריטי הגדול, המאורגן, הממוסד ובעל אמצעי הלחימה הרבים. הקונפליקט הוא הסתיים בהסכם מדיני בין שני הצדדים הלוחמים, שאחד מהם כונה על ידי הבריטים כארגון טרור. גם במקרים האחרים שנזכרו לעיל ובמקרים דומים רבים אחרים, הצבאות הגדולים והמאורגנים של המדינות לא השיגו ניצחונות. קרוב לודאי שישראל וצה"ל לא ינצחו את החמאס ואת הארגונים האחרים בעזה. לכן גם במקרה הישראלי-העזתי עדיף שהפוליטיקאים, אנשי הצבא הישראלים, והפרשנים לא יחשבו במונחים של ניצחון ולא ישמיעו את המונח הזה באזני הישראלים והפלסטינים.

אחת המטרות המוזכרות על ידי הפוליטיקאים והפרשנים הישראליים למיניהם בהקשר של ה"ניצחון" המבוקש על ידי ישראל היא ההרתעה העתידית של הפלסטינים בעזה ובגדה. לזכותם של כמה מהדוברים האלה ייאמר שהם מודעים ושבדבריהם הם מציינים שקשה מאד יהיה ל"חסל" לחלוטין את החמאס, או לגרום לראשו בעזה ובדמשק שידו במפורש כי הם המפסידים בהתנגשות הזו. יחד עם זאת, הם טוענים כי אפשר לגרום לפלסטינים שלא יחזרו על דפוסי התנהגותם בעבר, וכך ישרור שקט מוחלט בזירה זו. לפי אישים אלה, זו תהיה הרתעה של ממש שתצדיק את המהלך הישראלי.

לעומת זאת, ברור כי לא תהיה שום אפשרות להביא להיעלמותו של החמאס ולמנוע את פעולתו האלימה בעתיד. הבחנה זו מבוססת שוב על הדמיון בין המקרה הישראלי-פלסטיני ובין המאבקים של תנועות דומות בכל חלקי העולם. בשום מקרה דומה אחר, מהלכים

לירושלים. הפרוייקט מתוכנן להתפרס על 4-5 שנים ולכלול, בכל שנה, סדנה אחת לפתרון קונפליקטים עבור הצוות המקצועי הרב תרבותי של ביה"ס. מנחות הסדנה - שרה מצר ולילה בראנסה-פרח, בהדרכת ישראל אמיר. בועדת ההיגוי: ישראל אמיר, נעמי שפר, רותי רגולנט-לוי, דר' ארנון לויטן ג'ולייט דביקה וארנה רומנוב. הוגשו בקשות לקרנות נוספות בארץ ובחו"ל להמשך מימון הפרוייקט.

פעילות בזמן מלחמת עזה 2008/1-2009/1-12

- **30.12.2008** - השתתפות במפגש חירום של פורום ארגוני השלום הפלסטיני-ישראלי בחסות מרכז פרס לשלום בתל אביב, וכן הצטרפות לגילוי דעת שפורסם בעיתון "הארץ".
- **31.12.2008** - פרסום גילוי דעת שנשלח למנהיגים משני הצדדים, לחברי "עו"סים שלום" ולארגונים שונים.
- **9.1.2009** - מפגש הנהלה ופעילים בתל אביב, לדיון בהתרחשויות באזור ובמקומה של "עו"סים שלום" בעת המלחמה.
- **17.1.2009** - סוכת אבלים ביפו על הרג אזרחים ישראלים ופלסטינים במלחמה, בשיתוף עם ארגוני שלום נוספים, בשיתוף עם בית הספר לשלום בוואחאת אל סלאם/ נווה שלום, פסיכואקטיב-אנשי בריאות הנפש לזכויות אדם, ופורום המשפחות השכולות.
- **קשר עם עמית פלסטיני** - הצעת סיוע ותמיכה (בעזרת ארגון "יד שרה"), ביוזמת יהודית רקנטי.
- **קשר עם לשכות רווחה בדרום, עם נט"ל ועם ער"ן** - הצעת סיוע ותמיכה.

סיורים ומפגשים:

- **6.10.2008** - סיור בפקיעין בעקבות ארועי האלימות בין תושבים יהודים וערבים בעיר, ביוזמת חדוה בריליאנט ובארגונה, ביחד עם מנהל המתנ"ס בעיר, התקיים מפגש עם מנהל הרווחה ועם תושבים אשר הציגו את הקהילה המעורבת ואת מרקם היחסים שבה.
- **15.10.2008** - משלחת לעכו להוקעת מעשי האלימות שאירעו, ולהזדהות והבעת תמיכה בנפגעים ובעובדים הסוציאליים, ביוזמת דב ברנשטיין ונתן לבון. חברי המשלחת: אביבה פלאי, בן ציון כרם, נתן לבון, דב ברנשטיין, דוד רוט ורעייתו, נאיל בוטו וחברים נוספים. דבר המשלחת לעכו התפרסם בארבעה אתרי אינטרנט בערבית.
- **30.10.2008** - ערב לזכרו של המשורר הפלסטיני מחמוד דרוויש ביפו, בשיתוף עם עמותת "אלרביטא", ביוזמת רונית בר שלום. לקחה חלק בארגון - הדס תמיר.
- **5.12.2008** - סיור אלטרנטיבי ארכיאולוגי בסילואן ("עיר דוד") ומפגש עם תושבים להכרת הבעייתיות בשכונה עקב החפירות והפעלת האתר, ותכנית הריסת הבתים, ביוזמת יהודית רקנטי.
- **3.3.2009** - "עושים שלום עם סוריה", הרצאת אורח: דר' אלון ליאל, מנכ"ל משרד החוץ לשעבר ויו"ר התנועה לשלום עם סוריה. ביוזמת דב ברנשטיין וברוך שלו.

השתתפות בפורומים, ימי עיון והתכנסויות שונות:

- **פורום ארגוני השלום הפלסטיני-ישראלי** - יהודית רקנטי (גם חברה בוועדת קשרי חוץ).
- **פורום ארגוני סביבה ושלום**, בחסות מכון ון ליר-דב ברנשטיין.
- **כנסים וימי עיון של ארגונים שונים בנושאי שלום, רווחה וחברה** נעמי שפר, דב ברנשטיין, יהודית רקנטי, אורי פפיץ, וארנה רומנוב.
- **הפגנה בעד תכנית מתאר לשל' אל נוסתאן שבירושלים המזרחית אל מול ביהמ"ש המחוזי** - אביבה פלאי.
- **16-19.8.2008** - הכנס ה-19 של הפדרציה הבינלאומית של העו"סים התקיים בסלוודור באהייה, ברזיל.

סתיו 2008, משלחת עו"סים שלום, פקיעין

מה עשינו, איפה היינו...

מאי 2008 עד מרץ 2009

פרוייקטים ופעילויות:

- **הכנס הארצי השנתי 2008** - התקיים ב-19-20.5.2008 בבאר שבע, בשיתוף עם המחלקה לעבודה סוציאלית של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, בנושא "זהות". במסגרת הכנס התקיימה גם האסיפה הכללית. תכנית הכנס כללה הרצאות, דיונים, סדנאות, סיור בכפרים הבדואים בנגב והצגה "בדואים".
- **המשך פרוייקט האוניברסיטאות (שפועל מ-2003)** - מפגשים לסטודנטים לעבודה סוציאלית מהאוניברסיטה העברית ואוניברסיטת אל קודס בנושא סובלנות, דו-קיום וזכויות אדם, בתמיכת הקרן לירושלים. **אביבה פלאי ונאיל בוטו** מייצגים את "עו"סים שלום" בפרוייקט ובוועדת ההיגוי.
- **המשך הנחית הורים באגודה לקידום החינוך ביפו** - הנחיית הורים בערבי הורים והנחיה במפגשים אישיים ע"י **דר' ארנון לויטן**.
- **המשך פרוייקט המשחקה ביפו (החל ב-2008/4)** - עם תחילת שנת הלימודים הנוכחית, הפרוייקט החל את שנתו השנייה, בשיתוף עם האגודה לקידום החינוך ביפו. מטרתו: חיזוק הקשר בין הורים לילדיהם באמצעות המשחק. המשחקה פועלת פעם בשבוע, אחר הצהריים, במועדונית פחד יצחק ביפו ומשתתפים בה הורים וילדים יהודים וערבים משכונות מצוקה ביפו. המשחקה ביוזמת **נירה בוהר** ומשתתפים בהפעלתה **נירה בוהר, חני רבינוביץ, מרגרט סומך ונורית קרן**.
- **המשך סדרת מפגשים בסינמטק ירושלים** (הפרוייקט פועל מ-1994), באוקטובר 2008 החלה הסדרה "משפחה - אבא, אמא וילד?". הסדרה כוללת סרט + הרצאה בסינמטק ירושלים, בימי ו' בבוקר. הוועדה המתכננת: **נתן לבון, חדוה ונדנברוק ומיכה הרן**.
- **סדרת מפגשים בסינמטק העיר שדרות** - בינואר 2009, החלה הסדרה "הומור בקולנוע". הסדרה כוללת סרט + הרצאה בסינמטק שדרות, בימי ד' בערב, ביוזמת **דר' ארנון לויטן**. ארנון גם משמש מרצה קבוע בסדרה.
- **המשך הקשר עם עמיתים פלסטינים** - לקידום פרוייקטים משותפים, ביוזמת יהודית רקנטי ונעמי שפר, בהשתתפות: דבורה טל, נעמי שפר, וידאד מסאלחה, יהודית רקנטי, נאיל בוטו וארנה רומנוב.
- **פרוייקט כ"ח לחירשים וכבדי שמיעה יהודים וערבים בירושלים** - בנובמבר 2008 החל השלב הראשון של הפרוייקט, במימון הקרן

על הורות לילדים עם צרכים מיוחדים -

תקציר הרצאתו של דר' לויטן בסדרה השנתית של עו"סים שלום בסינמטק ירושלים

נולד בשנית

ביום שישי, ה-28 לנובמבר 2008, הוצג הסרט "המפתחות לבית" בסינמטק ירושלים, במסגרת הסדרה השנתית היזומה של עו"סים שלום בירושלים, שהשנה היא בנושא "משפחה - אבא, אמא וילד?". להקרנת הסרט קדמה הרצאה בנושא "חיי נישואין של הורים לילדים בעלי צרכים מיוחדים". להלן תקציר ממנה:

הסרט "המפתחות לבית" נכתב ובוים ע"י הבמאי האיטלקי ג'אניני אמליו. אמליו עצמו היה ילד שננטש מאביו, וגודל ע"י אימו וסבו, במאי ופילוסוף הרגיש לסבל האנושי ולמצוקה של היות ילד ללא אם ואב, או כמו במקרה שלפנינו, אובדן אב.

הסרט עוסק באב המכיר את בנו שוב, למעשה באמת, בפעם הראשונה, בפעם זאת נולד לו הילד מחדש, לאחר שנטש אותו בלידתו בגילוי כי הילד משותק במוחו ובגופו. הסיפור בעצם מכונה במקורו "נולד בשנית" ע"פ ספרו המפורסם של ג'וספה פונטייה, העוסק בקסם המרגש של לידה שנייה.

מהי לידה שנייה? לידה כזו הייתה לגב' קני מקנטי שבהיותה בחודש הרביעי להריונה נתגלה פגם חמור במערכת הקשר הרחמי שבין גופה לגוף עובריה: העובר היה מחובר בגידול ליד עצם העצה אל רחמה של האם ובעצם הפך למעבר, הפוך, של חמצן ומזון מן העובר אל אימו. העובר "היניק" את אימו, וחיוו התדלדלו וכבו אט אט. הרופאים, בנייתוח מזהיר, שלו את העובר, חלקית, החוצה וכתרו את הגידול, ועם סיום הניתוח עירסלו העובר חזרה ברחם האם וכך, אחרי כמה חודשים התחוללה "לידה שנייה" לידה תקינה של ילד תקין שניצל, הוא והוריו, אם ניתן לכנות זאת כ-"הצלה".

אמהות חרדות והלומות בעת לידת ילד פגוע, לידה שמשפיעה על שלומן, שפיותן ועל שלמות זוגיותן ומשפחתן כל חייהן, החלום לילד תקין הוא סביר ואידילי, והילד הלא תקין מסמל אובדן כפול ומכופל של אותו חלום, הכיצד יוכל ילד פגוע בנוכחותו הבלתי מבוקשת "לפצות" על אותו ילד יפה ובריא שהוא אמור היה להיות, מקנטי זכתה ללידה שנייה והאב שבסרט לפנינו לא זכה לכך.

ילד יקבל תמיד את הוריו, תקינים ולא תקינים, כהורים האידיליים והנשאפים ביותר, הורה ירווה, איזה ילד "טוב" עבורו. הורה נתון לעולן של נורמות חברתיות: "בריא, חזק, חכם, מוצלח...". לילד אין משאלות אלו כלפי הוריו, בוודאי לא בעת לידתו, הוא מודה שנולד לאוויר העולם ובטוח כי לעולם יאהבו אותו וישמרו עליו. כדברי א. פן: "בראשית הייתה זעקת אימי בהיוולד חיי, אחר ברא אלוהים את השמיים ואת הארץ, ואת הדממה המתנגנת בבדולח פעמונים ואת הדוב הלבן..."

האב בסרט, לומד לאהוב ולקבל מחדש את הבן, בנסיעתם לניתוח עבור הילד בגרמניה, שם לומד על בשרו את הקשה והרך, את האנושי והמפחיד, בהיות אב לבן פגוע, את יכולתו לאהוב את הילד אהבה שאינה תלויה בדבר, אהבה כמו שהבן היה אוהב אותו לו היה מכירו בעת לידתו. המשפט המכריע, לתחושתו, בסרט זה, נאמר לאב מתוך הספר "נולד בשנית": "ילדים אלו נולדים פעמיים, הפעם בה עליהם להתמודד עם העולם אליו הובאו, באמצעים המוגבלים העומדים לרשותם הפגועה, ובפעם השנייה, בה עליהם להתמודד איתך ההורה, עם השאלה הנוראה האם תרצה אותם כפי שהינם, הם נולדים מחדש ברגע בו ידעו כי אתם, האב, האם, קיבלתם אותם כפי שהם."

בכנס השתתפו מעל 2,600 עו"סים מ-43 מדינות. אביבה פלאי ויהודית רקנטי ייצגו את "עו"סים שלום" והרצו על הארגון. הן היו הנציגות היחידות מישראל יחדיו עם אלי בן גרא שייצג את האיגוד.

● **19-20.9.2008 - כנס פורום ארגוני השלום הפלסטיני-ישראלי** התקיים בפזיזה, איטליה. בכנס השתתפו ארגונים מהארץ, מהרשות הפלסטינית וארגונים מהאיחוד האירופי. נאיל בוטו השתתף כנציג "עו"סים שלום".

● **מכתב לשר הרווחה והשירותים החברתיים בממשלת ישראל ולשר השירותים החברתיים והחקלאות ברשות הפלסטינית**, המברך על תכנון משותף להקמת מנגנון חברתי-סוציאלי ברשות הפלסטינית. במכתב הצענו לקחת חלק בשיתוף הפעולה.

מפגשי מוסדות "עו"סים שלום":

● ב-2008/5 התקיימה האסיפה הכללית בבאר שבע, במסגרת הכנס הארצי.

● במהלך התקופה התקיימו 5 ישיבות יו"רים ויו"ר ועדת הכספים, 6 ישיבות הנהלה ו-2 ישיבות מזכירות.

תודה לכל המתנדבים בפעילויות!

חברים יקרים, الأعضاء الأعزاء

עוסים שלום - אגודה ייחודית של עובדים סוציאליים יהודים וערבים

عوسيم شالوم - هي منظمة مميزة للعمال الاجتماعيين اليهود والعرب

הפועלת למען רווחה ושלום, צדק חברתי וצמצום פערים

تعمل من أجل السلام والرفاه، العدل الاجتماعي وتقليص الفجوات

חשובה ויקרה לכולנו, זה 18 שנה לכן אנו מחוייבים,

هي غالية ومهمة لنا منذ ١٨ سنة

לذلك نحن מלזמון

לקחת אחריות במיילוי תפקידים במסגרת מוסדות האגודה

بتحمل المسؤولية وبإشغال الوظائف في مؤسساتها

על כל אחד מאיתנו לחוש ולפעול כאחראי בלעדי להמשך

كل واحد وواحد منا عليه ان يتحمل المسؤولية لوحده من أجل

קיומה ופעילותה של עו"סים שלום

استمرار فعاليات عوسيم شالوم

אנו קוראים לכם להגיש מועמדות לתפקידים:

نتوجه لكم بتقديم ترشيحك للوظائف :

יו"ר שותף / رئيس شريك

חבר הנהלה / عضو / أداره

חבר ועדת ביקורת / عضو / لجنة مراقبة

מועד אחרון להגשת מועמדות: יום שלישי ה-16.6.2009

آخر موعد للترشيح :يوم الثلاثاء الموافق 16-6-2009

הבחירות להנהלה, לוועדת ביקורת ולתפקיד יושבי הראש

الانتخابات للادارة، وللجنة المراقبة ولوظيفة رؤساء

תיערכנה באסיפה הכללית השנתית

سوف تقام في جلسة الهيئة العامة السنوية

אשר תתקיים ביום רביעי ה-24 ביוני 2009

والتي ستقام

يوم الاربعاء الموافق 24 حزيران 2009

חברי המערכת: דר' ארנון לויטן, טלי ויניצקי, יהודית רקנטי, נעמי שפר, נאיל

בוטו, ארנה רומנוב, נאדר אגבריה ונתן לבון.

עורכת: רונית בר שלום

עיצוב: סטודיו "קרן הפקות" 02-5700313

